

แตงร้าน (*Cucumis sativus* L.)

พันธุ์ขาวสารคาม 150

ผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน

ชื่อ – สกุล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ที่อยู่ เลขที่ 41/20 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
โทรศัพท์ 043-7544322-40

แหล่งที่มาและประวัติพันธุ์

แตงร้านพันธุ์ขาวสารคาม 150 เป็นพันธุ์ที่ได้มาจากการคัดเลือกจากพันธุ์ที่มีการปลูกในพื้นที่ ตำบลแก้ง อำเภอมือเมือง จังหวัดมหาสารคาม และเก็บเมล็ดพันธุ์เอง โดยเกษตรกรที่สืบทอดพันธุ์จากรุ่นสู่รุ่น (สืบประวัติย้อนกลับได้ประมาณ 2 รุ่นอายุคน) ต่อมาภายหลังสายพันธุ์แตงร้านมีลักษณะที่ไม่ดี เนื่องจากต้นพันธุ์ดีเกษตรกรจะเก็บไว้ขายเหลือแต่ลักษณะไม่ดีเก็บไว้ใช้ทำพันธุ์ ในปี พ.ศ. 2554 – 2557 สถาบันวิจัยลัญจกเวช ได้รับทุนสนับสนุนทุนจากกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในการวิจัยและปรับปรุงพันธุ์แตงร้านของชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยประเมินเชื้อพันธุ์ตามลักษณะที่เกษตรกรในชุมชนต้องการ และคัดเลือกพันธุ์แตงร้านที่ผ่านการประเมิน จำนวน 4 สายพันธุ์ คือแตงร้านสามพันธุ์จากนางอมร อันพันอำ นางสุรรัตน์ เทียมวงศ์ นางอ่อนตา แสงคำ และนางทุมมา พลลี นำเมล็ดพันธุ์มารวมกันแล้วปลูกคัดเลือกพันธุ์แบบหมู่ (mass selection) ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 – 2560 ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงได้คัดเลือกต่อและทดสอบพันธุ์ในหลายฤดูปลูกโดยใช้กรรมวิธีของเกษตรกร จนเป็นที่พอใจของเกษตรกรในชุมชนและบันทึกข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์และลักษณะประจำพันธุ์แตงร้าน แล้วทำประชาคมคนในชุมชนเพื่อกำหนดชื่อสายพันธุ์แตงร้านพันธุ์ใหม่ โดยที่ประชุม มีมติตั้งชื่อพันธุ์แตงร้าน คือ ขาวสารคาม 150

ลักษณะประจำพันธุ์ทางพฤกษศาสตร์

ชนิด/ประเภท ชื่อไทย แตงร้าน ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cucumis sativus* L. ชื่อวงศ์ Cucurbitaceae พืชผัก ไม้เถา ล้มลุก

ราก ระบบรากแก้ว (tap root system)

ต้น ไม้เลื้อย มีมือเกาะพุงลำต้น ลำต้นเป็นเหลี่ยม มีขนสีขาวปกคลุม มีความยาวเถามากกว่า 2 เมตร มีกิ่งแขนง

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน รูปทรงสามเหลี่ยมมนใหญ่ มีแฉกใหญ่ 3 – 5 แฉก กว้าง 15 - 18 เซนติเมตร โคนใบแบบหัวใจ (cordate) ขอบใบแบบฟันเลื่อย (serrate) ใบมีสีเขียวเข้ม แผ่นใบย่น (rugose) ใบมีขนทั้งสองด้าน

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบ ดอกแยกเพศร่วมต้น (monoecious plant) ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียอยู่บนต้นเดียวกัน ดอกเพศผู้ กลีบเลี้ยงสีเขียว 5 กลีบ กลีบดอกสีเหลือง 5 กลีบ โคนเชื่อมติดกัน เกสรเพศผู้ (stamen) สีเหลือง ก้านดอกมีขน ดอกเพศเมียสีเขียว กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอกสีเหลือง 5 กลีบ โคนเชื่อมติดกัน รังไข่ใต้วงกลีบ (inferior

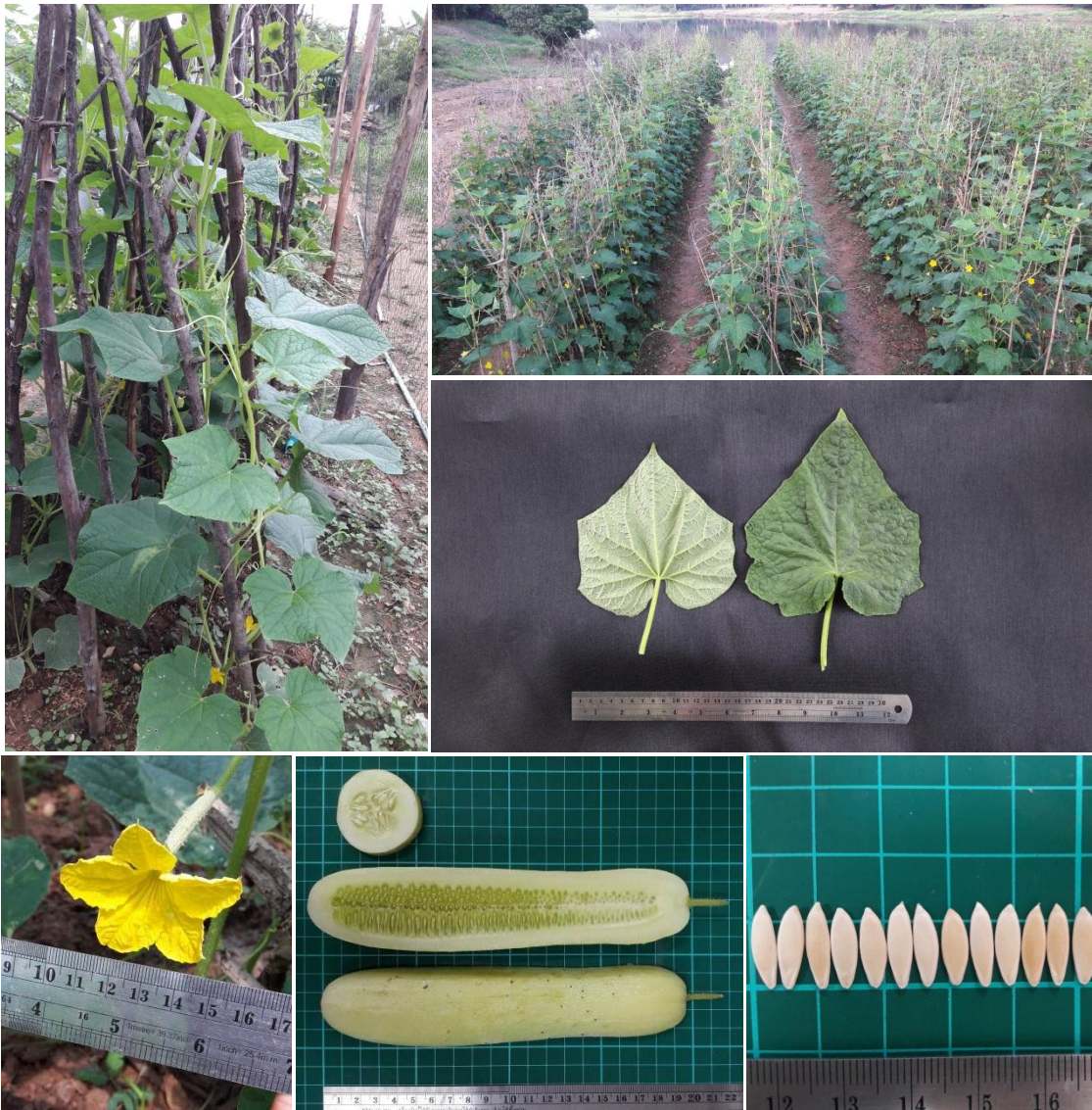
ovary) ทรงกระบอก มีขนยาวปกคลุมหนาแน่น ยอดเกสรเพศเมีย (stigma) แยกเป็น 3 แฉก ก้านดอกมีขน

ผล

ผลแบบแตง (pepo) ทรงรูปรีขอบขนาน (oblong ellipsoid) กว้างเฉลี่ย 5 ± 1 เซนติเมตร ยาวเฉลี่ย 19 ± 2 เซนติเมตร น้ำหนักผลเฉลี่ย 235 กรัม สีของขั้วผลและปลายผลเป็นสีขาว สีของแถบสีผลเป็นสีเขียวอ่อน ขั้วผลและปลายผลเป็นกลม (rounded) มีไขบนผิวผล ผิวผลด้าน (dull) ผิวผลขรุขระเล็กน้อย (little rough) มีหนามสีดำ

เมล็ด

เมล็ดรูปทรงรี กว้างเฉลี่ย 0.4 เซนติเมตร ยาวเฉลี่ย 1.2 เซนติเมตร

แตงร้านพันธุ์ ขาวสารคาม 150